

Wójcik, Zbigniew J.

"Kipčiaku tiurku orientas lietuvoje.
Istorija ir tyrimu perspektyva", Vilnius
1994 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/1, 153-155

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Całość sprawia estetyczne wrażenie. Nakład nie został podany. Jest przeznaczone dla kardiologów i historyków medycyny.

Reasumując trzeba stwierdzić, że publikacja ta posiada dużo niedociągnięć. Z drugiej jednak strony informuje o rozwoju kardiologii polskiej, mniej – o kardiologii światowej i w pewnym stopniu spełnia swoje zadanie. Pozostaje zatem tylko mieć nadzieję, że ten nakład zostanie szybko wyczerpany, a współtwórcy dzieła, nauczeni doświadczeniem, przystąpią do drugiego, tym razem lepszego, wydania.

Teresa Ostrowska
(Warszawa).

Kipčiaku tiurku orientas lietuwoje. Istorija ir tyrimu perspektyva. [Wyd.] Tautybiu Departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybes, Lietuvos Karaimu Kulturos Bendrija, Lietuvos Totoriu Kulturos Draugija. [Wydawnictwo] Danielius. Vilnius 1994 [druk 1995], 176 s., fotografia.

W dniach 13–14 X 1993, w nawiązaniu do 90 rocznicy urodzin Ananiasza Zajączkowskiego, zorganizowano w Wilnie międzynarodowe sympozjum naukowe, poświęcone problematyce tatarskiej i karaimskiej. Organizatorami sympozjum były Tamara Bairašauskaitė z Instytutu Historii Litwy (dwukrotnie stypendystka Kasy im. J. Mianowskiego) i Halina Kobeckaitė z Departamentu Mniejszości Narodowych rządu litewskiego (dziś ambasador Republiki Litewskiej w Estonii), a współorganizatorami: Związek Kultury Karaimów Litewskich i Kulturalne Stowarzyszenie Tatarów Litewskich. Ogłoszone w książce materiały stanowią plon tej sesji. Wydano je w językach: litewskim, polskim, rosyjskim oraz karaimskim i tureckim. Zadbano przy tym by bariery językowe nie ograniczały możliwości poznawczych czytelników, zaopatrując opracowania w streszczenia w języku angielskim.

Tom materiałów posesyjnych składa się z czterech bloków: wstępnego, o dorobku naukowym Zajączkowskiego, wspomnień poświęconych wybitnemu orientaliście oraz przyczynków dotyczących problematyki tatarskiej i karaimskiej na ziemiach litewsko-polskich.

W części wstępnej poza *Słowem wstępnym* umieszczono: *Modlitwę oświecenia wileńskiej kienesy 14.10.1993*, *Przemówienie ambasadora Turcji w Republice Litewskiej Erkana Gezera* oraz szkic Haliny Kobeckaitė *Orient litewski – źródła i opracowania*. Ambasador Gezer odnotował związki Zajączkowskiego z Turcją (m.in. badania językoznawcze w Anatolii), a Kobeckaitė przedstawiła osiągnięcia wybitnego językoznawcy (Karaima z Trok) na tle dawniejszych i współczesnych studiów orientalistycznych.

Do bloku drugiego weszło sześć referatów dotyczących działalności naukowej Zajączkowskiego. Otwiera je życiorys Zajączkowskiego (napisany przez T. Bairašauskaitė). Po nim umieszczono opracowania: Aleksander Dubiński: *Prace prof. A. Zajączkowskiego w zakresie języka i literatury karaimskiej*, Anna Akbike Sulimowicz: *Prace prof. Ananiasza Zajączkowskiego poświęcone historii i kulturze Karaimów*, Tadeusz Majda: *Prace orientalistyczne w dorobku naukowym profesora Ananiasza Zajączkowskiego*, Edward Tryjarski: *Znaczenie studiów kipczańskich Ananiasza Zajączkowskiego dla nauki międzynarodowej*, Romualdas Firkovičius: *Korespondencja Ananiasza Zajączkowskiego z Seraja Szapszałem*.

W bloku wspomnień o prof. Zajączkowskim umieszczono treść następujących wystąpień: Marija Emilija Zajączkowska-Łopatto: *A. Zajączkowski w Wilnie*, Irina Melikova: *Wspomnienia turkologa o A. Zajączkowskim*, Nikołaj Baskakow: *Akademik A. Zajączkowski w wspomnieniach koleżeńskich*, Alina Barbara Mrozowska: *Wspomnienia o profesorze Ananiaszu Zajączkowskim*, Zofia Dubińska: *Garść wspomnień o mistrzu*. Bez wątplenia jest to najcenniejsza – i pod względem literackim najpiękniejsza – część materiałów posesyjnych. Wspomnienia córki (M. E. Zajączkowskiej-Łopatty) rzucają wiele światła na młodość językoznawcy. Melikova (ze Strasburga) i Baskakow (z Moskwy) naświetlają różne aspekty uczestnictwa Zajączkowskiego w międzynarodowym ruchu orientalistycznym (w tym prace nad słownikiem rosyjsko-karaimsko-polskim). Mrozowska i Dubińska ukazują swego profesora w jego otoczeniu, głównie w trudnych warunkach codzienności warszawskiej po drugiej wojnie światowej, gdy orientalistyką polską interesowały się szczególnie służby specjalne.

Ostatni blok referatów pt. *Badania dziejów Karaimów i Tatarów* zawiera opracowania: Jan Tyszkiewicz: *Studia nad Mongołami, Kipczakami i Karaimami w Warszawie w latach 1919–1939*, Zigmantas Zinkevičius: *O stosunkach języków kipczacko-tureckich i litewskiego*, Andrzej B. Zakrzewski: *Położenie prawne Tatarów w Wielkim Księstwie Litewskim (XVI–XVIII w.)*, Tamara Bairašauskaitė: *Tatarska gmina wyznaniowa w XIX w.*, Ali Miśkiewicz: *Tatarzy polscy jako przesiedleńcy w latach 1945–1948*, Paul Suter: *Tefsiry Tatarów litewskich jako przedmiot badań interferencyjnych*, Galina Miškiniene: *Piśmiennictwo Tatarów litewskich*, Ina Firkovič: *Kienesa Karaimska w Wilnie*. Z wymienionych szkic Tyszkiewicza stanowi opracowanie o historii warszawskiej orientalistyki, zwłaszcza wówczas gdy Zajączkowski jako docent Uniwersytetu Warszawskiego nadał nowy impuls badaniom językoznawczym. Interesujące jest również opracowanie Miśkiewicza, z którego wynika, iż wielu Tatarów z kresów II Rzeczypospolitej zdołało – mimo czynionych trudności – przesiedlić się na Zachód lub do Polski. W tej liczbie byli także uczeni tej miary co Osmanowie Achmatowicze (ojciec i syn), związani z uczelniami Łodzi i Warszawy.

Niewątpliwie najbardziej wartościowe z punktu widzenia poznawczego są wspomnienia. Ukazują one nie tylko warsztat twórczy Ananiasza Zajączkowskiego, ale także jego postawę oraz serce, jakie miał do swych uczniów i współpracowników.

Przez to był jednym z największych specjalistów z zakresu lingwistyki i orientalistyki, cenionym w wiodących ośrodkach studiów z tego zakresu.

Jednym z nurtów zainteresowań twórczych Ananiasza Zajączkowskiego była historia nauki. Problematyka ta nie została dostrzeżona przez organizatorów sympozjum. Referenci potraktowali ją marginalnie, uznając iż było to domeną historyka-orientalisty Jana Reychmana, bliskiego współpracownika Zajączkowskiego. Warto więc przypomnieć, że tylko w dwóch pierwszych tomach *Szkiców z dziejów polskiej orientalistyki* z lat 1957–1966 ukazały się następujące jego opracowania: *Tadeusz Kowalski i jego prace orientalistyczne (21 VI 1889 – 5 V 1948)*, *Stanisław Schayer jako organizator orientalistyki warszawskiej (8 V 1899 – 1 XII 1941)*, *Z dziejów orientalizmu polskiego doby mickiewiczowskiej, Orientalistyka polska a Bliski Wschód*.

O wartości książki *Kipčiaku tiurku orientas lietuwoje* zdecydował dobór kompetentnych referentów oraz zaangażowanie Heleny Kobeckaité (z jej rodziny mieliśmy wybitnego geologa polskiego pracującego w Rosji – Józefa Kobeckiego) i Tamary Bairašauskaité. Zrobiły one wiele, ukazując dorobek Ananiasza Zajączkowskiego, przede wszystkim jednak przełamały pewne bariery psychologiczne na terenie Litwy. Okazało się, że można organizować w Wilnie sesje międzynarodowe, także z językiem polskim. Więcej, takie sesje są niezbędne jako forum zbliżenia w ostatnim wieku poróżnionych narodów. Helena Kobeckaité z pewnością była odpowiedzialnym opiekunem mniejszości narodowych przy rządzie Litwy. Działalność naukowa i organizacyjna Tamary Bairašauskaité zdaje się wskazywać, iż nie tylko na sympozjum ale także w przyszłości między historykami Litwy i Polski kontakty naukowe będą owocowały publikacjami o istotnym znaczeniu poznawczym.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

Andrzej B o l e w s k i : *Udział Akademii Górniczej w odbudowie gospodarki i ustanowieniu granic Polski*. Kraków 1995 Wyd. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica Instytut Nauk Społecznych, 73 s., ilustr.

W dorobku pisarskim prof. dra hab. inż. Andrzeja Bolewskiego jest kilkanaście obszernych pozycji dotyczących krakowskiej Akademii Górniczej w latach 1939–1949. Absolwent tej uczelni, dzięki niespożytej energii oraz zamiłowaniu do gromadzenia autentycznych świadectw historii, piórem swym utrwalił wiele wydarzeń, które umknęły uwadze zawodowych historyków. Urodzony w 1906 r. dziewięćdziesięciolecie uczcił w godny sposób szeregiem ważnych wspomnień. Obok wymienionej wyżej broszury w pracy zbiorowej pt. *Tajne nauczanie w polskim szkolnictwie cywilnym i wojskowym podczas konspiracji 1939–1945* (Kraków